

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 204a/2020

pentru controlul constituționalității Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu
privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil
(*transmiterea unui teren pentru construcția sediului Ambasadei Statelor
Unite ale Americii*)

CHIȘINĂU

20 iulie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 10 decembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 20 iulie 2021 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe 10 decembrie 2020, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, adoptat prin Legea nr. 502 din 16 iunie 1995, de către dnii Grigore Novac, Vasile Bolea și Alexandr Suhodolski, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil.

3. La examinarea cauzei, dl judecător constituțional Vladimir Țurcan a formulat o declarație de abținere în fața Plenului Curții Constituționale în baza articolului 27 din Codul jurisdicției constituționale, dată fiind participarea domniei sale la votarea Legii contestate, în calitate de deputat. Analizând motivele invocate de acesta, Curtea Constituțională a decis admiterea abținerii.

ÎN FAPT

4. Prin Hotărârea nr. 717 din 18 iulie 2018 Guvernul Republicii Moldova a aprobat proiectul legii cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil (terenul fostului Stadion Republican). Pe 19 iulie 2018, proiectul a fost înregistrat la Secretariatul Parlamentului cu nr. 268.

5. Pe 20 iulie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat proiectul de lege nr. 268 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil, i-a atribuit nr. 151 și a trimis această lege Președintelui Republicii Moldova, pentru promulgare.

6. Președintele Republicii Moldova nu a promulgat legea menționată și, prin scrisoarea nr.01/1-06-84 din 8 august 2020, a trimis-o

Parlamentului pentru reexaminare, în baza articolului 93 alin. (2) din Constituție.

7. Pe 4 octombrie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a reexaminat Legea nr. 151 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun și cu votul a 65 de deputați a menținut hotărârea anterioară (a se vedea Stenograma ședinței plenare a Parlamentului din 4 octombrie 2018¹, pp. 45-61). Legea reexaminată a fost expediată Președintelui Republicii Moldova spre promulgare.

8. Pe 26 noiembrie 2018, până la promulgarea legii reexaminată, Președintele Republicii a sesizat Curtea Constituțională și a solicitat controlul constituționalității Legii nr. 151 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil (sesizarea nr. 179a/2018).

9. Pe 29 noiembrie 2018, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 148 prin care a declarat inadmisibilă sesizarea Președintelui Republicii Moldova.

10. Pe 10 decembrie 2018, la sesizarea unor deputați din Parlamentul Republicii Moldova, Curtea Constituțională a pronunțat Avizul nr. 5 privind constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova pentru exercitarea obligației constituționale de promulgare a unor legi. Prin acest Aviz, Curtea a constatat, între altele, ca circumstanță care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova omisiunea titularului acestei funcții de a-și îndeplini obligația constituțională de promulgare a Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil. Potrivit aceluiași Aviz, Președintele Parlamentului sau Prim-ministrul au fost împuterniciți să emită, în calitate de Președinte interimar, *inter alia*, decretul de promulgare a Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil.

11. Pe 10 decembrie 2018, Președintele interimar al Republicii Moldova a promulgat, prin Decretul nr. 990, Legea nr. 151 din 4 octombrie 2018, care a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 462-466 din 12 decembrie 2018.

12. Pe 1 decembrie 2020, dnii Grigore Novac, Vasile Bolea, Vitalii Evtodii, Bogdat Țârdea, Nichita Țurcan, deputați în Parlament, au înaintat cu titlu de inițiativă legislativă proiectul legii nr. 478 pentru modificarea și abrogarea unor acte normative care, *inter alia*, prevedea abrogarea Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil.

13. Pe 3 decembrie 2020, a fost adoptată Legea nr. 217 pentru modificarea unor acte normative, care a abrogat Legea nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil și a introdus Stadionului Republican Chișinău în Lista complexelor sportive din subordinea autorității centrale de specialitate, conținută în

¹<http://parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=cTx2kAkSMpw%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO>

Anexa la Legea cu privire la cultura fizică și sport nr. 330 din 25 martie 1999.

14. Pe 8 decembrie 2020, fiind sesizată, Curtea a suspendat prin Decizia nr. 141 acțiunea Legii nr. 217 din 3 decembrie 2020 pentru abrogarea și modificarea unor acte normative până la soluționarea în fond a cauzei.

15. Pe 10 decembrie 2020, dnii Grigore Novac, Vasile Bolea și Alexandru Suhodolski, deputați în Parlamentul Republicii Moldova au sesizat Curtea Constituțională în vederea exercitării controlului de constituționalitate a Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil. Prin cererea din 30 decembrie 2020, dl deputat Vasile Bolea și-a concretizat cerințele din sesizare, invocând și protecția dreptului de proprietate a persoanelor care ar deține clădiri situate pe terenul fostului Stadion Republican.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

16. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.”
[...].”

Articolul 3 Teritoriul

„(1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.
(2) Frontierele țării sînt consfințite prin lege organică, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.
(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.
(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.
(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.
(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.
(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 74 Adoptarea legilor și a hotărârilor

„(1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sînt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.

(4) Legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova.”

Articolul 93 Promulgarea legilor

„(1) Președintele Republicii Moldova promulgă legile.

(2) Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită, în termen de cel mult două săptămîni, spre reexaminare, Parlamentului. În cazul în care Parlamentul își menține hotărîrea adoptată anterior, Președintele promulgă legea.”

Articolul 127 Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil sunt următoarele:

Articolul 1

„Se permite desființarea Stadionului Republican cu suprafața de 5,1814 ha (număr cadastral 0100208.277) din str. Tighina nr. 12, municipiul Chișinău, proprietate publică a statului, pentru construcția sediului Ambasadei Statelor Unite ale Americii.

Articolul 2

„Prin derogare de la art. 23 din Legea nr.121/2007 privind administrarea și deetatizarea proprietății publice, se permite transmiterea cu titlu oneros, la preț care nu va fi mai mic decât prețul de piață, a bunului imobil cu suprafața de 5,1814 ha din str. Tighina nr. 12, municipiul Chișinău, în proprietatea Statelor Unite ale Americii pentru construcția sediului Ambasadei Statelor Unite ale Americii.”

Articolul 3

„Guvernul va asigura:

- a) determinarea valorii bunului imobil;
- b) negocierea prețului bunului imobil, care nu va fi mai mic decât prețul de piață;
- c) semnarea contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil;
- d) transmiterea cu titlu oneros a bunului imobil.”

Articolul 4

„În anexa la Legea nr.330/1999 cu privire la cultura fizică și sport (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.83-86, art.399), cu modificările și completările ulterioare, poziția 1 se abrogă.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

11. Autorii sesizării afirmă, în primul rând, că Legea contestată a fost adoptată de Parlament prin ignorarea obiecțiilor de constituționalitate ale Președintelui Republicii Moldova în privința acesteia. Ei mai susțin că declararea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova din cauza omisiunii titularului acestei funcții de a-și îndeplini obligația constituțională de promulgare a Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 a reprezentat o procedură despre care Curtea Constituțională a reținut ulterior, prin Hotărârea nr. 23 din 6 august 2020, că nu se bazează pe Constituție.

12. Autorii sesizării mai susțin că în perioada de referință (*i.e.* anul 2018), Curtea Constituțională era „capturată”, legitimitatea membrilor săi fiind reprobabilă.

13. Un alt motiv de neconstituționalitate avansat de către autorii sesizării constă în faptul că la data adoptării Legii nr. 151, Statele Unite ale Americii aveau deja un sediu pentru Ambasadă. Transmiterea cu titlu oneros a unui teren în proprietatea Statelor Unite ale Americii ar încălca articolul 3 din Constituție, care prevede caracterul inalienabil al teritoriului Republicii Moldova, în coroborare cu articolul 1 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

14. Autorii sesizării susțin că legislativul nu a adoptat o lege de ratificare a Acordului întocmit prin schimb de note între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statelor Unite ale Americii privind terenul pentru construcția Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, așa cum stabilește Legea nr. 595 din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova și că textul acestui Acord nu ar fi fost publicat în Monitorul Oficial. În plus, ei afirmă că schimbul de note între cele două guverne ar fi avut loc pe 12 iulie 2019, adică după adoptarea Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018. Din acest motiv, Acordul ar fi fost încheiat cu încălcarea prevederilor articolelor 1 alin. (3)

și 66 lit. i) din Constituție. Totuși, atât în debutul sesizării lor, cât și în cerințele sesizării, autorii menționează că obiectul controlului de constituționalitate este Legea cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil nr. 151 din 4 octombrie 2018.

15. Printr-o cerere de concretizare din 30 decembrie 2020, unul dintre autorii sesizării, dl deputat Vasile Bolea, a menționat că în condițiile în care Legea nr. 151 din 2018 își va produce efectele, va fi declanșat mecanismul exproprierii pe cauză de utilitate publică. Pe terenul Stadionului Republican ar fi situate 14 construcții care fac obiectul dreptului de proprietate al unor persoane fizice și juridice. În acest sens, dreptul lor de proprietate ar fi încălcat.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018, ține de competența Curții. Legea contestată a fost abrogată prin Legea nr. 217 din 3 decembrie 2020 pentru abrogarea și modificarea unor acte normative. Totuși, prin Decizia nr. 141 din 8 decembrie 2020, Curtea a suspendat acțiunea Legii nr. 217 din 3 decembrie 2020. Suspendarea Legii nr. 217 are ca efect acțiunea Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018.

18. De asemenea, conform articolelor 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații sunt abilitați cu prerogativa sesizării Curții Constituționale.

19. Autorii sesizării consideră că Legea contestată contravine articolelor 1 alin. (1) [*statul Republica Moldova*] și 3 [*teritoriul*] din Constituție. Aceștia mai fac referire la articolele 74 alin. (4) [*adoptarea legilor și a hotărârilor*] și 93 alin. (1) [*promulgarea legilor*] din Constituție. În cererea de concretizare, unul dintre autorii sesizării invocă articolele 46 [*dreptul de proprietate*] și 127 alin. (1) [*proprietatea*] din Constituție.

20. Curtea reține că Legea nr. 151 din 4 octombrie 2018 a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva unor critici similare de încălcare a articolelor 1 alin. (1) și 3 alin. (1) din Constituție, fiind pronunțată Decizia de inadmisibilitate nr. 148 din 29 noiembrie 2018.

21. În Decizia citată mai sus, Curtea a menționat că „nu poate reține critica potrivit căreia actul normativ contestat încalcă caracterul inalienabil al teritoriului Republicii Moldova. Curtea a subliniat că teritoriul reprezintă un element constitutiv al statului, iar inalienabilitatea sa, prevăzută la articolul 3 alin. (1) din Constituție, ține de exercițiul suveranității naționale în anumite limite geografice” [a se vedea § 17].

22. De asemenea, Curtea a reiterat obligația statului Republica Moldova, asumată în baza articolul 21 alin. (1) din Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, adoptată la 18 aprilie 1961 (care a intrat

în vigoare pentru Republica Moldova la 25 februarie 1993), ca stat acreditat, fie de a înlesni achiziționarea pe teritoriul său, în cadrul legislației sale, de către statul acreditant a localurilor necesare misiunii sale, fie de a ajuta statul acreditant să-și procure localuri în alt fel. De asemenea, potrivit articolului 1 lit. i) din Convenție, Curtea a reținut că prin expresia „localuri ale misiunii” se înțeleg clădirile sau părțile din clădiri și din terenul aferent care, indiferent de proprietar, sunt folosite pentru realizarea scopurilor misiunii, inclusiv reședința șefului misiunii [a se vedea § 18].

23. În consens cu Convenția menționată *supra*, Curtea reține și dispozițiile Legii nr. 1134 din 4 august 1992 cu privire la statutul misiunilor diplomatice ale statelor străine în Republica Moldova în care s-a prevăzut că misiunile diplomatice pot procura sau obține prin schimb terenuri și/sau imobile în vederea construcției ambasadelor și a locuințelor pentru personal în conformitate cu acordurile bilaterale (articolul 13¹). Mai mult, Curtea observă că, de-a lungul timpului Republica Moldova și-a îndeplinit obligațiile asumate prin Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice și a facilitat procurarea unor imobile de către ambasadele acreditate în Republica Moldova (a se vedea Hotărârile Guvernului nr. 531 din 1 august 1995; nr. 639 din 5 iulie 2000; nr. 59 din 22 ianuarie 2007; nr. 903 din 30 decembrie 2009 etc.). Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

24. Cu privire la incidența articolelor 74 alin. (4) și 93 alin. (1) din Constituție, din perspectiva aplicării, prin adoptarea Legii contestate, a unor proceduri care nu se bazează pe Constituție, Curtea reține următoarele. Hotărârea sa nr. 23 din 6 august 2020, în care a reținut că mecanismul suspendării temporare a Președintelui Republicii nu se bazează pe Constituție, produce efecte doar pentru viitor. Curtea nu i-a acordat acestei Hotărâri un efect retroactiv. În consecință, acțiunile unor autorități publice întreprinse înainte de data pronunțării Hotărârii în discuție, inclusiv Decretul de promulgare a Legii contestate, nu sunt afectate de considerentele acesteia.

25. Cu referire la dreptul de proprietate al unor persoane fizice și/sau juridice (articolul 46 coroborat cu articolul 127 din Constituție) cu eventuale proprietăți situate pe teritoriul Stadionului Republican, Curtea observă că Legea contestată se referă exclusiv la bunul imobil (teren) cu suprafața de 5,1814 ha din str. Tighina 12 mun. Chișinău, care aparține statului Republica Moldova și dispoziția de a-l transmite cu titlu oneros Statelor Unite ale Americii pentru construcția sediului Ambasadei acestui stat. Curtea notează că autorii sesizării nu au demonstrat că Legea contestată afectează dreptul de proprietate al vreunei persoane.

26. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității Legii nr. 151 din 4 octombrie 2018 cu privire la transmiterea cu titlu oneros a unui bun imobil, depusă de domnii Grigore Novac, Vasile Bolea și Alexandr Suhodolski, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 20 iulie 2021
DCC nr. 117
Dosarul nr. 204a/2020*